

Fotografia de pe copertă: **Alexandru Boțoroga**

© Alexandru Boțoroga

© Editura CRONEDIT
cronedit@yahoo.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BOȚOROGA, ALEXANDRU

Versuri de ținut în podul palmei/ Alexandru Boțoroga;

pref.: Valeriu Stancu: - Iași : Cronedit, 2025

ISBN 978-606-9640-41-8

I., Stancu, Valeriu (pref.)

821.135.1

ALEXANDRU BOȚOROGA

Versuri de ținut în podul palmei

Prefața: Valeriu STANCU

CRONEDIT

Iași – 2025

CUPRINS

Poeme de păstrat în suflet (Valeriu Stancu)/ 5

Cu o clipă mai devreme/ 13

Cu un ceas mai târziu/ 59

Îngerul/ 61

Suită barocă/ 62

Elegie/ 63

Osmoză/ 64

Nostalgie/ 65

Timp suspendat/ 66

Ca o lumină/ 67

Iulie/ 68

Călătorul cu chibrituri/ 69

De sus/ 70

Creație/ 71

Ninge/ 72

Marea și țărmul/ 73

Cal și călăreț/ 74

Ritm/ 75

Ucenicie/ 76

Toccata/ 77

Aprilie/ 78

Moină și plopi/ 79

Așa te aștept/ 80

Pauză/ 81

Clasa I/ 82

Moment/ 83

De dragoste/ 84

Paris/ 85

Livadă/ 86

Cristal alb/ 87

Medievală/ 88

Ultimul poem/ 89

Haiku

*„Mă mușcă un câine.
Ah, privesc prin el
ca printr-o fereastră.”*

(NICHITA STĂNESCU)

Poeme de păstrat în suflet

Sincer să fiu, nu sunt un fan al haikuului – o adaptare oarecum silnică a unei forme fixe de poezie de sorginte japoneză – deoarece limba română nu este silabică, iar în limba noastră silabele nu au aceeași lungime, ca în japoneză, unde sinesteziile poemului sunt puse în valoare în primul rînd de armonii sonore ce nu există în românește. Dar această specie rară a prins și și-a dovedit frumusețea și într-o literatură în care Eminescu afirma, pe bună dreptate: „Văd poeți ce-au scris o limbă, ca un fagure de miere”. Așadar, sunt conștient de frumusețea acestei poezii și o citesc nu doar din curiozitate, ci și cu bucuria de a descoperi autenticitate și valoare atunci cînd ele există cu adevărat în opera unui creator de haikuuri.

Iar dacă în Japonia se manifestă astăzi zece milioane de făcători de astfel de micropoeme, s-a ajuns și în România la o adevărată inflație nu numai de condeieri ce-și încearcă talentul și norocul în această formă laconică de exprimare poetică, ci și la tot felul de „dătători de legi și datini”, adică la un „soi ciudat de barzi” normatori care au pretenția de

a-i reglementa poeziei existența și „regimul de viață”, autohtonizînd-o și încorsetînd-o după bunul lor plac. Dar, pentru a-i da Caesarului ce-i al său, trebuie să recunosc faptul că, dacă un creator ajunge să strălucească în fascinantul univers al haikuului, atunci acesta este cu adevărat dăruit cu harul înveșnicirii prin Cuvînt!

Atît de multe legi și reguli și reglementări și interdicții au transformat la noi haikuul din creație, în meșteșug, încît, încorsetat în tabuuri și sufocat de propriile opreliști, poemul cu măiestrie ilustrat cîndva de Matsuo Bashō (*Drumul îngust spre îndepărtatul nord*) a ajuns în viziunea „normatorilor” de azi un soi de pat al lui Procust nu numai din punct de vedere formal, ci și din punct de vedere tematic, deoarece, dacă, la începuturi, acest laconic poem trebuia să exprime – direct sau prin sugestie – anotimpul cînd a fost creat, acum i s-au plasat pe umeri poverile a fel și fel de scorneli ce-l îndepărtează de esența și frumusețea sa. Din cîte am citit, în 1999, la Tokio, a fost dat publicității chiar un *Manifest al haikuului*, care stabilea reguli noi pentru realizarea acestuia, mai draconice decît cele inițiale, ceea ce este aberant, fiindcă îngrădește libertatea de creație. Avem și în literatura noastră

poezie cu formă fixă (sonet, rondel, glossă, gazel, ba chiar distinsul poet Horia Bădescu este creatorul unei noi specii, „ronsetul”!), dar regulile lor nu sunt chiar atît de constrîngătoare și, în plus, au rămas aceleași în toate timpurile.

*

Așadar, nu sunt un admirator al haikuului, nici un practicant al său, ba chiar mi se pare aberantă sintagma „scriitor de haikuuri”! Cine este dăruit cu harul scrisului, poate aborda, după opinia mea, orice gen scriitoricesc, orice specie literară. Dacă un creator care și-a dovedit harul și în alte domenii ale scrisului își încearcă puterile și în haiku, mi se pare în regulă. Dar cînd un condeier care nu a dat roade nici în poezie, nici în nuvelistică, nici în eseu, nici în roman se pretinde doar „scriitor de haikuuri”, dați-mi voie să mă îndoiesc de valoarea sa! Cu toate acestea, mă bucură faptul că există creatori ce-și canalizează energiile pentru a intra într-un domeniu aparent ușor de abordat și facil de finalizat, care însă, în realitate, cere calități scriitoricești de excepție: har creativ, imaginație debordantă, măiestria de a spune

„multum in parvo”, profunzime a sentimentelor exprimate, stăpînirea magistrală a mijloacelor de expresie de care se slujește genul liric și, last but not least, o impecabilă cunoaștere a limbii în care autorul vrea să se exprime.

Nu cunosc volumele anterioare ale domnului Alexandru Boțoroga, nu știu ce scrieri au precedat acest manuscris care merită cu prisosință să devină carte, dar demersul său de a scrie poeme din terține ce ar putea fi și haikuuri independente este o adevărată dovadă nu de meșteșug, ci de har, inspirație și virtuozitate. Citindu-i viitoarea carte pot afirma cu mîna pe inimă că m-a cucerit prin frumusețea și profunzimea ei. Și nu sunt deloc o fire impresionabilă, mai ales că mi-am petrecut o jumătate de veac în lumea literară, „ascultînd pe vechii dascăli cîrpăcind la haina vremii”.

*

Nu știu dacă laconicele creații ale lui Alexandru Boțoroga țin cont de toate regulile impuse haikuului, nu știu dacă ele întrunesc toate calitățile care se cer astăzi acestui micropoem de împrumut, dar știu că volumul, în integralitatea sa,

îndeplinește adevărata condiție de care un scriitor trebuie să țină seama: aceea de a merge direct la sufletul cititorului. Or, discretul manuscris pe care am avut bucuria de a-l citi, chiar asta face: răscolește sufletul cititorului, sensibilizează emotivitatea acestuia, îi satisface setea de frumos, îl atrage într-o lume în care nu există hotar între spațiul închipuirii și cel real, îi deschide porțile mirajului, ale fabulosului, ale unei împărății pline de surprize la tot pasul, asemenea unui magician care poate fermeca orice ființă cu bagheta sa! Alexandru Boțoroga transformă haikuul într-un fascinant dans de idei și sentimente alese, de lumini și umbre grăitoare, de tăceri și cuvinte plurisemantice, de sugestii și simboluri ale căror tâlcuri le vor desluși cititorii, în funcție de sensibilitatea, emoțiile și înclinația lor spre frumos.

Reunite ideatic sub cîte un titlu și sfidînd purității, unele haikuuri au generat ciclul al doilea al cărții, cel de poeme care depășesc fără sfială granița haikuului și tabuurile impuse de acesta, ciclul inspirat intitulat *Cu un ceas mai târziu*. „Blasfemie!”, vor striga unii, ultragiați. Inspirație, imaginație, îndrăzneală, frumusețe, poezie autentică spun eu, mai ales că autorul mai sfidează o dată canoanele și-

și ia libertatea de a introduce din când în când, în *Versuri de ținut în podul palmei* rima, pe care, puriștii, cei fără viziune literară proprie o dezavuează în cazul haikuului.

Volumul se structurează formal în două cicluri (*Cu o clipă mai devreme* și *Cu un ceas mai târziu*), unul de haikuuri „pur-sînge” și unul de poeme alcătuite din două pînă la cinci terține (care, evident, citite separat sunt haikuuri veritabile), dar unitatea construcției o dau și cîteva motive iterative, cu valoare de simbol, care alcătuiesc o adevărată coloană vertebrală într-o construcție bazată nu pe aglutinarea lor, ci pe capacitatea acestora de a interacționa și chiar pe polisemia lor. Apar astfel, ca elemente coagulante, soarele și luna, apa (cu multe din formele ei: ploaie, lac, izvoare, pîraie, mare, ocean), arborii (mesteacănul, alunul, platanul; au și pomii fructiferi reprezentantul lor de seamă, cireșul, care este unul din elementele cele mai statornice ale haikuului în țara care l-a născut), glia, iarba și florile (primula), păsările (lebedele, mierlele), muntele, vîntul, noaptea, elemente anatomice (călcîi, gît, iar ochii sunt un adevărat laitmotiv și oricum, sunt cel mai frecvent folosit simbol al volumului), adică tot necuprinsul naturii strîns în cîteva zeci de pagini,

prin capacitatea de sugestie a cuvintelor folosite, prin plasarea lor în contexte „multifuncționale” și prin valoarea de simbol a unor termeni-cheie din volum. O idee interesantă a autorului este legată de faptul că trecerea timpului nu e formulată în mod explicit, ci e doar sugerată, deoarece anotimpurile nu apar în mod direct în volum (cred că doar substantivul toamnă apare într-un singur haiku, dar într-un context care nu sugerează trecerea ireversibilă a timpului, ci, mai degrabă, degradarea ființării). Așadar, în ciuda numărului redus de vocabule, lexicul volumului este destul de bogat și de variat, doar cîtorva cuvinte acordîndu-li-se privilegiul repetitivității (și, oricum, plasarea lor în contextul poetico-lingvistic este diferită). Cu accentuată încărcătură simbolică sunt folosite culorile (verde, mov, alb, roșu – și în cazul coloristicii autorul sfidează canoanele, verdele, dacă nu mă înșel, era aproape izgonit din haikuul clasic).

Eu nu m-am încumetat să aprofundez studiul simbolurilor pe care le utilizează Alexandru Boțoroga (nici timpul nu e prea darnic cu întomnarea mea, nici nu am aplecarea necesară), însă chiar cred că merită făcut un studiu aplicat pentru a vedea cîte din cuvintele-cheie ale volumului apar și în